

Ольга ЛОБОВА,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогічної творчості та освітніх технологій
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка

Тематичне планування уроків музичного мистецтва у 2 класі

Стаття містить стислі рекомендації щодо структурування змісту музичної освіти учнів 2 класу згідно з новими нормативними документами.

Матеріал статті допоможе вчителю методично правильно організувати і змістовно провести уроки за підручником О.Лобової "Музичне мистецтво. 2 клас", що виданий за державним замовленням для учнів загальноосвітніх навчальних закладів України (Київ, "Школяр", 2012).

Підручник для 2 класу є складовою навчально-методичного комплексу "Музичне мистецтво", розробленого на основі нового Державного стандарту початкової загальної освіти, Базової програми з музичного мистецтва та варіативної авторської концепції, яка є переможцем Всеукраїнського конкурсу підручників для початкової школи.

Згідно з концепцією, у підручниках повністю збережено основні тематичні лінії та загальний обсяг змісту Базової програми, проте передбачено його інноваційне структурування на засадах максимальної відповідності вимогам Державного стандарту щодо обсягу та порядку подання навчального матеріалу:

- 1 клас – музичне мистецтво та його роль у житті людини (пропедевтичне ознайомлення);
- 2 клас - джерела й розмаїття музичних творів; музична мова та розвиток музики;
- 3 клас – провідні музичні жанри (пісня, танець, марш) і прості форми їх втілення;
- 4 клас – основні жанри вокальної та інструментальної музики; зв'язок музики різних жанрів і різних народів.

При цьому різні аспекти взаємозв'язку музики з іншими видами мистецтва та засоби виконання музики послідовно розглядаються протягом усього курсу вивчення музичного мистецтва у початковій школі. Так само наскрізно відбувається й ознайомлення з народною та професійною музикою України.

Навчальний матеріал чітко розподілено за семестрами й доповнено привабливими для дітей назвами тематичних блоків:

Клас	Семестр	Тематичні блоки	Кількість годин
1	I	Музика – мистецтво звуків	16
	II	Музика навколо нас	19
2	I	Світ музичних творів	16
	II	Мова та розвиток музики	19
3	I	В гостях у пісні	16
	II	Запрошують танець і марш	19
4	I	Стежинами музичних жанрів	16
	II	Мистецтво без меж і кордонів	19

Навчальний зміст підручника для 2 класу націлено на ознайомлення школярів зі звуковою природою, джерелами та різновидами музики (народна та композиторська, вокальна й інструментальна); змістовим і емоційним багатством, виражальними і зображальними можливостями програмних і непрограмних творів; з інтонаційною природою, основними елементами мови музики й особливостями її розвитку.

При цьому змістом першої чверті передбачено повторення й поглиблення знань, здобутих у 1 класі, щодо сут-

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

ності й різновидів музичного мистецтва, творців та виконавців музики, правил "спілкування" з музичним твором тощо, а протягом наступних чвертей послідовно розкриваються нові для школярів аспекти музичного мистецтва (зміст музичних творів, мова та розвиток музики), ознайомлення з якими є умовою подальшого опанування учнями специфіки музичних жанрів.

Розподіл навчального матеріалу у підручнику є зручним для використання: кожному уроку відповідає одна навчальна тема, а для тематичного контролю подано 4 комплекси "10 завдань для перевірки знань".

Тематичне планування уроків музичного мистецтва у 2 класі відображено у таблиці, яка дозволяє наочно простежити порядок подання навчальних тем, творів для слухання і виконання, введення музичних понять і термінів.

При цьому твори для слухання та виконання подаються варіативно, що надає можливість для їх вільного вибору. Наприклад, пісні, запропоновані до кожної навчальної теми, можна обирати за традиційним принципом: вивчення нової пісні – через урок (на вибір учителя та учнів).

Слід враховувати й те, що у таблиці представлено лише провідні види музично-творчої діяльності (сприймання та обговорення музичних творів, розучування і виконання пісень), які є обов'язковими для кожного уроку. Більш "дрібні", проте не менш важливі форми роботи, – вхід до класу і вихід під музику, розспівування, вокальні, ритмічні та пластичні вправи, дидактичні ігри, різні види елементарного музикування тощо – мають бути присутні на кожному або переважній більшості уроків і плануватися вчителем в умовах конкретного навчального процесу.

Тематичне планування уроків музичного мистецтва в 2 класі

I семестр

Світ музичних творів (16 годин)

№, тема уроку	Ключові знання та навички	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для співу (на вибір)
1. Музичні спогади про літо	образи літа у музиці; правила співу	В.Подвала. "Музичні загадки"	"До побачення, літо", муз. М.Чембержі, сл. В.Пекура
2. Що таке музика	музика як мистецтво звуків; музичний твір;	Я.Степовий. "Колискова"	"Школяр", муз. Ф.Колесси, сл. Б.Лепкого
3. Хто створює музику	композитор; уявлення про запис музики	Й.С.Бох. "Волинка"	"Два єноти вчили ноти", муз. М.Катрички, сл. В.Кленця, А.Андрусіч
4. Музика, яка не знала нот	народна музика	український народний танець "Козачок"	українська народна пісня "Дибидиби"
5. Хто виконує музику	виконавці музики; виконавські склади: соло, ансамбль, хор, оркестр; диригент	М.Сільванський. Полька "Комарики"; віночок українських народних мелодій	"Пастух", французька народна пісня
6. Вчимося слухати і чути	культура і мистецтво слухача	Г.Свиридов. "Дощик"	"Осінь", муз. В.Гребенюка, сл. М.Познанської, Н.Прихотька
7. Підсумковий урок	"10 завдань для перевірки знань"	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	виконання послівок та пісень на вибір, музично-дидактичні ігри
8. Резервний урок	узагальнення та коригування знань, умінь і навичок	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	різні види музично-творчої діяльності на вибір
9. Розповідає музика	змістове й емоційне багатство музики; людина – провідний образ музичного мистецтва	Д.Кабалевський. "Три подружки"	"Українка я маленька", українська народна пісня
10. Музика та природа	образи природи у музиці; сюїта	М.Степаненко. "Про звірів" (п'єси на вибір); С.Прокоф'єв. "Дощ і веселка"	"Ходить квочка", українська народна пісня; "Зійшов місяць", муз. В.Поповича, сл. Ю.Боршош-Кум'яцького
11. Музика і казка	казкові образи у музиці, опера-казка	М.Лисенко. "Коза-дерева" (фрагмент)	"Круть і Верть", муз. і сл. С.Дяченка; пісні з музичних казок і мультфільмів
12. Музика виражає	виражальні можливості музики; вражальність як провідна ознака музики	В.Косенко. "Не хочуть купити ведмедика", "Купили ведмедика"; український народний танець "Аркан"	"Якщо добрий ти", муз. Б.Савельєва, сл. М.Пляцковського
13. Музика зображує	зображальні можливості музики	М.Римський-Корсаков. "Політ джмеля"; Д.Кабалевський. "Клоуни"	"Потяг", бразильська народна пісня; "Щеня і кошеня", муз. Т.Попатенко, сл. В.Вікторова
14. Навіщо музиці ім'я	програмна та непрограмна музика	П.Чайковський. "Хвороба ляльки", "Нова лялька" (з "Дитячого альбому")	"Я маленький пастушок", українська народна пісня; "Різдво", муз. М.Ведмедері, сл. Л.Полтави
15. Підсумковий урок	"10 завдань для перевірки знань"	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	виконання послівок та пісень на вибір, музично-дидактичні ігри
16. Резервний урок	узагальнення, поглиблення та коригування знань, умінь і навичок	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	різні види музично-творчої діяльності на вибір; концертне виконання пісень

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

II семестр Мова та розвиток музики (19 годин)

№, тема уроку	Ключові знання та навички	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для співу (на вибір)
1. Чарівна мова музики	зимові образи в музиці; музична мова, її структурні складові	Р.Шуман. "Зимою"; український народний танець "Метелиця"	"Кришталева зимонька", муз. А.Філіпенка, сл. Г.Бойка
2. Музична мова... і розмова	спільне та відмінне у розмовній і музичній мові; поняття про музичну інтонацію	Л.Бетховен. "Бабак"; М.Степаненко. "Дражнилка", "Скривдили"	"Санчата", сучасна поспівка; "Наша мова", муз. М.Ведмедері, сл. В.Кленца
3. Які вони – звуки музичної мови?	властивості музичних звуків: висота, тривалість, гучність, тембр	С.Майкапар. "Хмари пливуть", "Музична скринька"	"Гра", муз. В.Шайнського, сл. Р.Рождественського
4. Ритм – музичний чарівник	ритм, ритмічний рисунок	барабанний дріб; М.Шух. "Весняні передзвони"	"Крапельки", муз. Я.Дубравіна, сл. В.Суслова
5. Перетворення ритму	шумові звуки у музичній мові; мелодизація ритму	А.Хачатурян. "Гра на бубні" (з "Дитячого альбому")	"Ой минула вже зима", українська народна пісня
6. Мелодія – душа музики	мелодія як провідний елемент музичної мови; мелодія та супровід	А.Рубінштейн. "Мелодія"; Р.Шуман. "Перша втрата"; С.Майкапар. "Роздуми"	"Вишиванка", муз. В.Верменича, сл. М.Сингаївського
7. Сім сестриць-трудівниць	складові назви нот, гама (загальне ознайомлення)	Р.Шуман. "Мелодія"	"До, ре, мі, фа, соль...", муз. А.Островського, сл. З.Петрової
8. Ритми та мелодії весни	весняні образи у музиці	М.Степаненко. "Перший пролісок"; П.Чайковський. "Пісня жайворонка"	"А вже красне сонечко", муз. П.Козицького, сл. О.Олеся
9. Підсумковий урок	виконання комплексу "10 завдань для перевірки знань"	слухання музичних творів за вибором учителя та учнів	виконання поспівок та пісень на вибір, музично-дидактичні ігри
10. Резервний урок	узагальнення, поглиблення та коригування знань, умінь і навичок	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	різні види музично-творчої діяльності на вибір; концертне виконання пісень
11. Брати-лади	лад; мажорний і мінорний лади	Л.Бетховен. "Весело. Сумно"; Р.Шуман. "Веселий селянин", "Сміливий вершник"	"Зацвіла в долині", муз. А.Філіпенка, сл. Т.Шевченка; "Соловейко", муз. А.Філіпенка, сл. Г.Бойка
12. В царині гучно-тихої луни	динаміка; динамічний розвиток музики	С.Майкапар. "Луна в горах"	"Гра в слова", муз. І.Асеева, сл. А.Барто; "Пограємо в луну", муз. Б.Савельєва, сл. М.Пляцковського
13. Повільно-швидко	темп; темповий розвиток музики	М.Глінка. "Попугна пісня"	"Іде потяг", муз. і сл. Г.Ернесакса; "Сійся, сійся, дощику", муз. М.Катрички, сл. В.Кленца
14. Чарівні барви музики	тембр; тембровий розвиток музики	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка "Петя і вовк"	"Різні барви у природі", муз. і сл. Н.Рубальської
15. Казкові тембри голосів	тембри співочих голосів	К.Стеценко. "Лисичка, Котик і Півник" (фрагменти на вибір) М. Сільванський. "Пташка і кицька"	"Веснянка", муз. М.Ведмедері, сл. К.Перелісної
16. Як розвивається музика	елементи музичної мови та їх розвиток (узагальнення); варіації	Український народний танець "Гопак"; Ю.Щуровський. Варіації на тему української народної пісні "Ой єсть в лісі калина"	"Ой єсть в лісі калина", українська народна пісня; "Кущ калини", муз. і сл. В.Гребенюка
17. Звідки музика прийшла	джерела музичного мистецтва (узагальнення)	Е.Гріг. "У печері гірського короля"	"Рідний край", муз. І.Тучака, сл. А.Кох
18. Підсумковий урок	"10 завдань для перевірки знань"	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	виконання поспівок та пісень на вибір, музично-дидактичні ігри
19. Резервний урок	узагальнення, поглиблення та коригування знань, умінь і навичок	слухання музичних творів на вибір учителя та учнів	різні види музично-творчої діяльності на вибір; концертне виконання пісень

Плануючи уроки музичного мистецтва за поданою таблицею, вчителю варто пам'ятати, що:

- запропонований план є орієнтовним, тобто вчителю надається право вносити зміни в розподіл часу на вивчення тем залежно від дидактичних завдань, методичних пріоритетів і рівня підготовленості учнів певного класу.

- дидактична насиченість підручника надає можливість визначення педагогічно доцільного обсягу тематичного матеріалу, методичної імпровізації, оптимального добору та творчого використання музичного репертуару для слухання та виконання;

- особливу увагу слід звернути на забезпечення достатнього розмаїття музично-творчої діяльності учнів, тому урок має складатися з короткотривалих, різнорідних видів і форм роботи за темою;

- запропоновані музичні твори для слухання та виконання є орієнтовними та можуть бути замінені іншими (у тому числі етнорегіональними), спрямованими на розкриття тематичного змісту;

- поданий тематичний план передбачає реалізацію за умови 1-годинного навчального навантаження з музичного мистецтва на тиждень; збільшення кількості годин (за рахунок варіативної частини типового навчального

плану) створює можливості для глибшого вивчення предмета.

Більш детальну інформацію щодо організації та тематичного планування музичної освіти другокласників, зокрема за підручником "Музичне мистецтво", подано у методичному посібнику "Уроки музичного мистецтва в 2 класі" (Київ, "Школяр", 2013). У цьому виданні проаналізовано основні положення документів, які визначають зміст і особливості організації музичного навчання у початковій школі; подано рекомендації щодо структурування тематичного матеріалу і методичні поради щодо опрацювання навчальних тем підручника.

До методичного посібника вміщено "Пісенну скарбничку" з нотами і словами пісень за програмою 2 класу (тексти подано українською та російською мовами). Додатком до посібника є *фонохрестоматія*, що містить аудіозаписи музичних творів для слухання та виконання відповідно до змісту підручника "Музичне мистецтво, 2 клас".

Разом з підручником і робочим зошитом (підготовленими українською та російською мовами) ці матеріали продовжують серію навчально-методичних комплектів з музичного мистецтва для учнів 1–4 класів, які сприятимуть формуванню музичної культури та різнобічному розвитку й вихованню дітей.

